

конфіденційності під час проведення досліджень, об'єктивності результатів, обґрунтованості висновків, думок і тлумачень результатів; здійснення постійного самоаналізу (аудиту своєї діяльності) з метою постійного вдосконалення власної системи управління.

Функціонування системи управління забезпечується такими факторами: наявністю приміщень для проведення досліджень, необхідного випробувального устаткування, засобів вимірювальної техніки та інших технічних засобів, що дають змогу проводити дослідження у повній відповідності до вимог нормативних, методичних і технічних документів; нормативними, методичними і технічними документами, що регламентують вимоги до об'єктів дослідження, методів їх досліджень, а також вимоги до засобів досліджень і порядок їх застосування; кваліфікованим персоналом, компетентним у питаннях організації,

проведення досліджень, оброблення та звітування про результати, а також комфортним психологічним кліматом у колективі.

Список використаних джерел

1. ДСТУ ISO/IEC 17025:2017. Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій (ISO/IEC 17025:2017, IDT). URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=74782 (дата звернення: 26.02.2021).
2. Кофанов А. В. Особливості експертних помилок та деякі шляхи їх запобігання під час проведення судово-балістичних експертиз // Криміналістика і судебна експертиза : міжвідом. наук.-метод. зб. Київ, 2015. Вип. 60. С. 275—287.
3. Кофанов А. В. Деякі аспекти проблематики підготовки судових експертів, їх взаємодії з керівництвом та оцінки проведених ними досліджень // Криміналістичний вісник : наук.-практ. зб. 2013. № 2 (20). С. 107—116.

О. О. Кранівцев,

заступник директора центру, завідувач відділу криміналістичних видів досліджень
Луганського НДЕКЦ МВС України, м. Рубіжне, Луганська обл.,
e-mail: krimaltkz@ukr.net

ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦІАЛІСТА-КРИМІНАЛІСТА У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню процесуальних та організаційних проблем, що виникають у разі залучення спеціаліста-криміналіста до участі у проведенні слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування. Визначено рекомендації, що становлять наукову новизну, стосовно необхідності створення повноцінного державного інституту професійно мотивованих спеціалістів-криміналістів.

Ключові слова: спеціаліст-криміналіст; спеціальні криміналістичні знання; підготовка спеціаліста-криміналіста; мотивація професійного розвитку спеціаліста-криміналіста.

Abstract. This article is devoted to the research of procedural and organizational issues arising during engaging a forensic expert in the investigative (research) actions during the pre-trial investigation. Recommendations that represent scientific novelty related to the necessity to create a full state institution of professional and motivated forensic experts were defined.

Keywords: forensic expert, special forensic knowledge, training of the forensic expert, the motivation of professional development of the forensic expert.

Аннотация. Статья посвящена исследованию процессуальных и организационных проблем, возникающих при привлечении специалиста-криминалиста к участию в проведении следственных (розыскных) действий в ходе досудебного расследования. Определены рекомендации, представляющие научную новизну, о необходимости создания полноценного государственного института профессионально мотивированных специалистов-криминалистов.

Ключевые слова: специалист-криминалист; специальные криминалистические знания; подготовка

специалиста-криминалиста; мотивация профессионального развития специалиста-криминалиста.

У листопаді 2015 року відповідно до європейських стандартів судочинства в Україні відбулося реформування Міністерства внутрішніх справ України. У результаті в системі МВС судово-експертна діяльність була відокремлена від діяльності Національної поліції України в частині організаційно-управлінської діяльності, науково-методичного керівництва та ін. та визначена «системою державних спеціалізованих установ судової експертизи, діяльність якої спрямовується і координується Міністерством внутрішніх справ України» [6, с. 1].

Враховуючи те, що чітко визначене тлумачення поняття «спеціальні знання» у Кримінальному процесуальному кодексі України відсутнє, криміналісти-науковці, досліджуючи зміст цього поняття, пропонують свої мотивовані визначення. Так, В. В. Коваленко на підставі проведеного аналізу трактування поняття «спеціальні знання» пропонує таке визначення: «спеціальні знання — це наукові й практичні знання та навички, які відповідають сучасному рівню розвитку відповідних галузей людської діяльності (за винятком знань у галузі процесуального і матеріального права), використовуються (застосовуються) при розслідуванні злочинів і судовому розгляді кримінальних справ з метою сприяння слідству чи суду в збиранні та дослідженні доказів» [2, с. 50]. На думку О. О. Ейсмана, спеціальні знання — це «...знання не загальнодоступні, не загальновідомі, що не мають масового поширення, якими володіє обмежене коло фахівців» [3, с. 23]. В. Д. Арсеньєв та В. Г. Заблоцький, досліджуючи зміст спеціальних знань, у категоричній формі висловлюють думку про те, що «юридичні знання у галузі криміналістики, які використовуються як спеціальні під

час проведення експертиз, так само як і правові знання у певних спеціальних сферах (правила дорожнього руху, техніки безпеки, бухгалтерського обліку тощо), належать до предмета відповідних експертиз — автотехнічної, з техніки безпеки, бухгалтерської тощо» [3, с. 25]. П. П. Іщенко взагалі запропонував термін «криміналістичні знання і навички», що у широкому розумінні є «знаннями і навичками, придатними для виявлення, закріплення, вилучення і дослідження доказів» [2, с. 51], що, на думку автора статті, є найбільш наближеним для визначення суті діяльності спеціаліста-криміналіста як посадової особи, яка на професійному рівні має та використовує спеціальні криміналістичні знання.

У слідчій практиці сьогодні у зв'язку з невизначеністю відповідальності за роботу спеціаліста, діяльність спеціаліста-криміналіста під час участі у проведенні слідчих (розшукових) дій фактично обмежена застосуванням найпростіших засобів фіксації обстановки місця вчинення кримінального правопорушення, а комплексна робота групи спеціалістів майже не проводиться, що є негативним фактором мотивації роботи. Тому А. А. Патик підкреслює, що «важливим фактором зниження якості роботи спеціаліста є непередбаченість відповідальності за якість виконаної роботи» [7, с. 137].

Водночас своєчасне залучення до участі в проведенні слідчих (розшукових) дій фахівців різних спеціалізацій та з різним досвідом сприяє підвищенню ефективності рівня техніко-криміналістичного забезпечення розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, адже, як зазначає В. О. Яремчук, «де необізнаний не побачить нічого, там спеціаліст помітить те, що призведе до розгадки події злочину» [8, с. 5].

На підставі викладеного автор вважає за необхідне:

- розмежувати поняття «спеціаліст» та «спеціаліст-криміналіст» у кримінальному процесі;
- створити у правоохоронній системі МВС України повноцінний інститут спеціалістів-криміналістів;
- визначити положення правового, науково-методичного та організаційно-тактичного регулювання

діяльності спеціалістів-криміналістів МВС України, спрямованого на підвищення рівня підготовки, розвиток професійної мотивації їх діяльності, а також систематизацію, узагальнення та запровадження передового досвіду використання спеціальних знань і навичок.

Список використаних джерел

1. Інструкція про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події : затв. наказом МВС від 03.11.2015 р. № 1339. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15/paran7#n7> (дата звернення: 17.02.2021).
2. Коваленко В. В. Застосування науково-технічних засобів спеціалістами при проведенні слідчих дій : монографія / МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ. Луганськ : РВВ ЛДУВС, 2007. 248 с.
3. Косміна Н. М. Спеціальні знання обізнаних осіб під час розслідування незаконного обігу наркотиків та їх структура // Криміналістичний вісник. 2013. № 1 (19).
4. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2013. № 9—10, 11—12, 13. Ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 17.02.2021).
5. Моїсєєв О. М. Проблеми, пов'язані із залученням судового експерта до участі у кримінальному провадженні // Ученые записки Таврического национального университета имени В. И. Вернадского. Серия: Юридические науки. 2014. Т. 27 (66). № 3. С. 194—203.
6. Про затвердження Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України : наказ МВС України від 03.11.2015 р. № 1343. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15> (дата звернення 10.03.2019).
7. Патик А. А. Статус, повноваження та відповідальність спеціаліста й інспектора-криміналіста в кримінальному процесі // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2017. № 3.
8. Яремчук В. О. Правова регламентація участі спеціаліста при проведенні слідчих (розшукових) дій // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики : зб. наук. пр. / ред. кол. : М. Л. Цимбал, В. Ю. Шепітько, Л. М. Головченко та ін. Харків : Право, 2014. Вип. 14. С. 112—119.

А. Криловська,

судовий експерт Вінницького НДЕКЦ МВС України, м. Вінниця, Україна,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0910-4039>, e-mail: krylovska.av@ukr.net

ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОСУДДЯ У СПОРАХ ІЗ ПИТАНЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ЗДІЙСНЕННЯ СУДОВОЇ РЕФОРМИ

Анотація. Розглянуто проблемні аспекти, що виникають у процесі діяльності та співпраці суддів і судових експертів у разі призначення та проведення судових експертиз з питань інтелектуальної власності. Покращення нормативно-правового й організаційного забезпечення взаємодії судових органів та органів експертизи є запорукою підвищення дієвості судочинства у сфері захисту прав інтелектуальної власності.

Ключові слова: судова експертиза, інтелектуальна власність, судово-експертна діяльність, судова система, Вищий суд з питань інтелектуальної власності, спеціальні знання.

Abstract. There is a number of concerns arising in the process of activity and cooperation between judges and forensic experts as to appointment and conduct of forensic examinations on intellectual property issues. Improving regulatory and legal support and organizational support for cooperation of judiciary and expert services is a key to increasing efficiency of court proceedings in the field of intellectual property rights protection, developing uniform law enforcement practice to eliminate different interpretations of legislation provisions, reducing material costs and procedural deadlines for consideration of cases, etc. However, it is possible only in case of further development and advancement of Ukrainian legislation.